

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ігнатченко Анастасії Максимівни на тему «Міжнародно-правові засади протидії та співробітництва держав у боротьбі з корупцією: проблеми формування та реалізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 081 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

22 грудня 2025 року

1. **Актуальність теми дослідження.** Актуальність цього дослідження на сучасному етапі обумовлена, зокрема, участю України в міжнародно-правовій співпраці у запобіганні корупції, та, відтак вимагає спеціальних досліджень для розробки виваженої та збалансованої міжнародно-правової позиції нашої держави стосовно сучасного розуміння корупції; відсутністю в українській міжнародно-правовій доктрині новітніх досліджень міжнародно-правових питань співробітництва у боротьбі з корупцією. Крім того, постійний розвиток міжнародних інституцій виявляє необхідність правового аналізу сучасних уявлень про корупцію та боротьбу з нею. Стрімкий розвиток негативних тенденцій у державному та суспільному житті потребує якнайшвидшої імплементації в Україні новітніх підходів до виявлення корупції, впровадження та реорганізацію механізмів боротьби з нею, міжнародно-правових норм і стандартів боротьби з корупцією.

Крім того, актуальність дослідження зумовлюється необхідністю системного аналізу міжнародних антикорупційних конвенцій, рекомендацій та практики їх застосування, зокрема у межах діяльності ООН, Ради Європи, ОЕСР та інших міжнародних і регіональних організацій. Участь України у відповідних міжнародних механізмах моніторингу та оцінювання антикорупційної політики вимагає не лише формального виконання взятих зобов'язань, а й глибокого теоретико-правового осмислення їх змісту, співвідношення з національною правовою системою та реальних можливостей ефективної імплементації.

Усе це, безперечно, визначає актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та її важливість з погляду як загальної доктрини міжнародного права, так і вітчизняної.

2. **Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації.** Дисертаційне дослідження є самостійним науковим доробком, що містить авторські ідеї та розробки, спрямовані на реалізацію визначених завдань. Усі використані в тексті ідеї та концепції інших науковців супроводжуються обов'язковими посиланнями.

3. **Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і рекомендацій.** Висновки, пропозиції та рекомендації, представлені в роботі, є обґрунтованими завдяки логічній структурі викладення матеріалу, послідовному

виконанню визначених завдань, апробації результатів, а також узагальнюючим висновкам у розділах та фінальній частині дисертації. Достовірність результатів підтверджується використанням різноманітних наукових методів, включаючи формально-юридичний, порівняльно-правовий, діалектичний, структурно-функціональний, формально-логічний, метод абстрагування, індуктивний методи. Застосування такого широкого методологічного інструментарію дозволило провести всебічний аналіз проблемних аспектів і сформулювати висновки, що мають вагомe практичне значення.

4. Наукова новизна отриманих результатів дисертації визначається сучасною постановкою, зростаючою соціально-політичною актуальністю та стратегічною для існування сучасної державності контекстуалізацією проблеми міжнародного співробітництва держав у сфері боротьби з корупцією, вивченням нових ідей, концептів і тенденцій розвитку і вдосконалення правових механізмів, що розглядаються в дисертаційному дослідженні. Його головні наукові положення, що визначають наукову новизну і становлять особистий здобуток дисертанта та винесені на захист є такі:

уперше:

- визначено ключові фактори, що зумовлюють зростання корупції та мають стійку історичну ретроспективу: дисфункціональний державний апарат; історико-культурні традиції та цінності суспільства, народу чи етносу; потреба переходу суспільства до нової економічної моделі; застаріла та/або неефективна політична система; неналежне організаційне супроводження і нормативне забезпечення необхідної правової бази та правової культури; відсутність як загальної, так й профільної розвинутої правової системи та пов'язаних з нею культурних традицій; правовий нігілізм і правова необізнаність широких верств населення, що відображають дефектологію правосвідомості останнього;

- сформульовані авторські базові соціальні риси корупції, зокрема: 1) корупція – негативне комплексне соціально-правове явище; 2) корупція – мультисистемне соціальне явище; 3) корупції притаманний систематичний характер, повторюваність; 4) корупція проявляється в формах як дії, так і бездіяльності, – як окремо, так і у сукупності; 5) корупція як загроза існуванню макрофеноменології державності.

- охарактеризовано формальну неідентичність (або «відсутність ідентичності») визначень публічних посадових осіб, наведених в різних міжнародних багатосторонніх договорах профільної спрямованості;

- визначено та досліджено ідентифікаційно-визначальні критерії віднесення осіб до категорій публічних посадових осіб або публічно значущих осіб – це: а) фізичні особи, що призначені або обрані, б) які виконують свої обов'язки від імені держави або відповідного державного органу чи організації, в) є уповноваженими особами, що наділені відповідними компетенційними

повноваженнями, об'єктивно необхідними для виконання ними своїх функцій, г) які обіймають владні посади (у законодавчій, виконавчій або судовій владах), або г') особами, що виконують будь-які публічні функції та мають значний публічний вплив.

- обґрунтовано положення, згідно з яким поняття «суб'єкт корупційного правопорушення» слід відрізнити від поняття «відповідальний суб'єкт» – при цьому аргументовано, що відповідальними суб'єктами корупції, – тобто тими, хто безпосередньо бере участь у корупційних діях шляхом надання неправомірної вигоди публічним посадовим особам, – є не лише фізичні, а й юридичні особи;

- виокремлено суттєву особливість міжнародно-правового закріплення поняття «корупція», – попри відсутність прямого визначення корупції, міжнародно-правові акти профільної спрямованості визначають: а) ознаки, за якими діяння може бути кваліфіковане як корупційне; б) рівні міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією: універсальний, регіональний, субрегіональний, двосторонній та комплексний;

- визначено роль та місце міжнародних неурядових організацій – Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International у міжнародній системі боротьби з корупцією, та визначено їх ініціюючу та координуючу роль, що полягає в розробленні та вжитті широкого спектра заходів, створенні механізмів контролю для забезпечення дотримання державами-сторонами міжнародних договорів профільної спрямованості своїх міжнародно-правових зобов'язань і сприяння виконанню антикорупційних конвенцій, забезпеченні створення конвенційних механізмів, правової бази протидії корупції, функціонально-органічному поєднанні конвенційних та інституційних засад міжнародного антикорупційного співробітництва;

- визначено соціально-стратегічну актуальність та ідентифікаційно-функціональну контекстуалізацію проблематики правового регулювання боротьби з корупцією на міжнародному та національному рівнях у сфері запобігання та протидії корупційним схемам, відмиванням грошей та ухиленням від санкцій з використанням віртуальних активів;

- акцентовано увагу на необхідності активної розробки ефективних та оптимальних міжнародних механізмів синхронізації, уніфікації створення політичного та організаційно-правового базису та конкретних управлінських дій щодо їх реалізації;

- запропоновано авторський підхід до історико-нормативної хронології формування міжнародних механізмів та глобальних правових стандартів протидії корупції через визначення декількох етапів з початку ХХ сторіччя до наших днів;

- запропоновано авторську класифікацію суттєво-визначальних рис корупційних злочинів; власне визначення поняття міжнародного співробітництва держав в сфері антикорупційної діяльності у широкому та вузькому розумінні.

набули подальшого розвитку:

- концепція особливої ролі міжнародно-правового закріплення, визначення та тлумачення понять «корупція», «суб'єкт корупційного правопорушення»;

- положення відносно того, що імплементація норм міжнародних антикорупційних конвенцій може бути напряму пов'язаною з узгодженням їх з особливостями та традиціями національної правової системи

- ознаки, за якими діяння може бути кваліфіковане як корупційне;

- визначення поняття «суб'єкт відповідальності», яке є ширшим за поняття «суб'єкт корупційного правопорушення»;

- висновки щодо доцільності та обґрунтованості розгляду пособників, підбурювачів, організаторів корупційних правопорушень як їх потенційних учасників.

- доведено об'єктивно-суб'єктивну неможливість однозначного нормативного визначення корупції через багатогранний і суперечливий характер цього феномену.

- доведено положення, що особливістю міжнародно-правового змістовного навантаження корупції є те, що профільне явище одночасно розглядається і як національна, і як міжнародна феноменологія, – отже боротьба з корупцією вимагає спільних, цілеспрямованих та скоординованих зусиль міжнародної спільноти, – міжнародного співробітництва.

5. Теоретичне та практичне значення роботи. Теоретичне значення дослідження полягає у суттєвому розвитку міжнародно-правових знань про механізми протидії корупції та міждержавного співробітництва у цій сфері. Це досягається завдяки концептуалізації корупції як транснаціонального явища, що еволюціонувало від локальної проблеми окремих держав до глобальної загрози міжнародній безпеці, яка вимагає скоординованих багаторівневих відповідей міжнародної спільноти. Робота розвиває комплексну методологію дослідження антикорупційного співробітництва через поєднання історико-правового, компаративного та інституційного підходів для аналізу універсальних, регіональних та двосторонніх механізмів протидії корупції, запроваджує авторську систематизацію міжнародно-правових стандартів боротьби з корупцією та визначає їх ієрархію у системі міжнародного права. Крім того, дослідження поглиблює теоретичні положення про суб'єктний склад корупційних правопорушень через розмежування понять «суб'єкт корупційного правопорушення» та «відповідальний суб'єкт», що формує нову парадигму

відповідальності як фізичних, так і юридичних осіб у публічному та приватному секторах, а також обґрунтовує механізми імплементації міжнародних антикорупційних стандартів у національне законодавство з урахуванням специфіки правових систем різних держав, що створює теоретичний фундамент для подальшого вдосконалення глобальної системи протидії корупції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що правовий аналіз, який містить дисертація, основні положення й висновки відображають становлення й розвиток сучасного міждержавного співробітництва в запобіганні та покаранні корупції, яке включає як організаційно-правові форми у вигляді створення міжнародних органів моніторингу, контролю та впливу на держави з високим рівнем корупції, координації зусиль у боротьбі з міжнародною злочинністю у сфері протидії корупції.

Необхідно вирізнити такі аспекти застосування результатів дисертації:

- науково-дослідний: у дисертації вперше у вітчизняній науці міжнародного права проведено комплексний аналіз міжнародно-правових документів, що стосуються боротьби з корупцією і до цього часу не були предметом спеціального наукового аналізу, а положення і висновки дисертації можуть бути використаними для подальших досліджень міжнародно-правового співробітництва у боротьбі зі злочинністю;

- науково-освітній: використання розроблених у дисертації наукових положень під час викладання курсів “Міжнародне право”, “Міжнародне кримінальне право”, “Міжнародне співробітництво в боротьбі з корупцією”;

- науково-методичний: для вдосконалення навчальних програм з міжнародного публічного права при підготовці підручників і навчально-методичних посібників;

- практичний: для підготовки й перепідготовки юристів, у практиці правотворчих органів, для використання неурядовими організаціями;

- інформаційно-аналітичний – у розповсюдженні знань про антикорупційну діяльність міжнародних організацій.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації у наукових працях, опублікованих автором. Основні положення та результати дисертації були відображені у 7 публікаціях. Серед них: 3 наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ігнатченко А. М. Проблеми міжнародно-правової криміналізації корупційних діянь. *Juris Europensis Scientia*. 2025. № 2. С. 167-170. DOI: 10.32782/chern.v2.2025.29

2. Ігнатченко А. М. Проблематика визначення соціальної сутності корупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 574-577. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-3/139

3. Ігнатченко А. М. Історико-правові особливості визначення поняття корупції та її основні ознаки. *Слово Національної школи суддів України*. 2024. № 1 (46). С.81-93. DOI: 10.37566/2707-6849-2024-1(46)-8

4 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Ігнатченко А. М. До питання діяльності регіональних міжнародних організацій у сфері боротьби з корупцією на прикладі GRECO. *VIII Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум*: матеріали форуму, м. Київ, Київський авіаційний інститут, 15-16 травня 2025 р. С. 92-94.

2. Ігнатченко А. М. Щодо проблематики наукових підходів до визначення поняття корупції. *XXV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, Київ, 2025, Державний університет «Київський авіаційний інститут». С. 335-338.

3. Ігнатченко А. М. Актуальність міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Державний університет «Київський авіаційний інститут», 2025. С. 357-361.

4. Ігнатченко А. М. Основні напрямки міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією. *Закарпатські правові читання. Релокація в умовах екстраординарних правових режимів*: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 25–26 квітня 2025 р. С. 26-29.

7. **Відповідність чинним вимогам.** Анотація, структура та обсяг дисертації відповідають установленим вимогам. Дослідження Ігнатченко Анастасії Максимівни на тему «Міжнародно-правові засади протидії та співробітництва держав у боротьбі з корупцією: проблеми формування та реалізації» є завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, яке є цінним для розвитку сучасної юридичної науки. Науковий рівень дисертації відповідає вимогам, які визначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

8. **Оцінка мови та стилю дисертації.** Дисертація написана українською мовою відповідно до норм правопису, а характер викладу матеріалу відповідає науковому стилю.

9. **Рекомендація дисертації до подання у разову спеціалізовану вчену раду.** Результати дисертації обговорено на засіданні кафедри міжнародного

права від 22 грудня 2025 року (Протокол № 5). За результатами засідання кафедри ухвалено рішення про надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ігнатченко Анастасії Максимівни на тему «Міжнародно-правові засади протидії та співробітництва держав у боротьбі з корупцією: проблеми формування та реалізації».

Головуюча на засіданні,
завідувачка кафедри міжнародного права
ДВНЗ «УжНУ»

Ольга КОТЛЯР

Підпис Ольги Котляр засвідчую:
Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК